

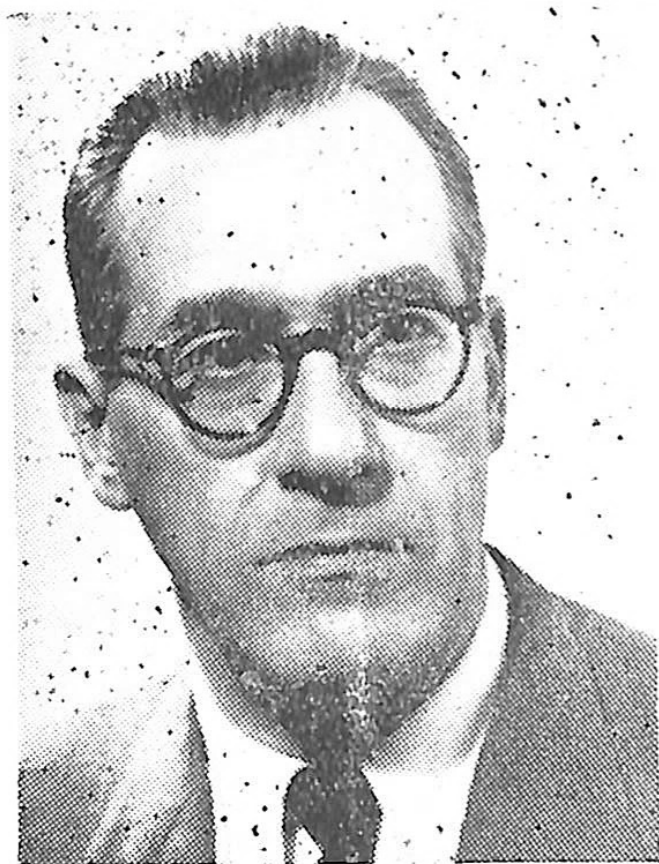
ПОСЛОВНИЦА ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ ПРИРЕДБЕ
МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ НР СРБИЈЕ

ПЕТАК 30-IX-1949 ГОД.

ПОНЕДЕЉАК 3-X-1949 ГОД.

ПОЧЕТАК У 20 ЧАСОВА

СИМФОНИСКИ КОНЦЕРТ БЕОГРАДСКЕ ФИЛХАРМОНИЈЕ

Диригент КРЕШИМИР БАРАНОВИЋ

СОЛИСТИ: ВАЛЕРИЈА ХЕЈБАЛОВА, сопран
МЕЛАНИЈА БУГАРИНОВИЋ, алт
ЛАЗА ЈОВАНОВИЋ, тенор
НИКОЛА ЦВЕЈИЋ, баритон

Хор Београдске опере и Радио-Београда
Хорове увежбали Милан Бајшански и Светолик Пашћан

ЛУДВИГ ВАН БЕТХОВЕН

IX СИМФОНИЈА

d-moll, op. 125

- I. *Allegro ma non troppo, un poco maestoso*
- II. *Scherzo-Molto vivace*
- III. *Adagio molto e cantabile*
- IV. *Presto — Allegro ma non troppo — Adagio cantabile — Allegro assai — Presto — Allegro assai — Allegro ma non troppo, ma divoto — Andante maestoso — Adagio ma non troppo, ma divoto — Allegro energico, sempre ben marcato — Poco adagio — Poco allegro, stringendo il tempo, sempre piu allegro — Prestissimo.*

У центру музичког стварања Лудвига ван Бетховена (1770-1827), које се одликује идејношћу, огромном снагом израза, великим динамичном звуком и економичном у избору уметничких средстава, стоји, поред клавирске сонате и камерне музике, симфонија. Она значи врхунац Бетховеновог дела. Симфонизам је за Бетховена био средство оваплоћења његових филозофских концепција и потврдног схватања света и живота. У својим симфонијама, нарочито Трећој, Петој и Деветој, Бетховен остварује нову тематику, коју карактеришу борба за слободу, неодољива тежња да се савладају тешке патње и превазиђе трагика интимног живота, стремљење „из мрака ка светлости“, „кроз бол ка радости“, „од личних страдања до колективне среће ослобођеног човечанства“.

Девета симфонија (opus 125, d-moll) стоји на врхунцу Бетховеновог симфонизма. По својој идејној основи, по значају тематике, по дубини захвата, по ширини и монументалности облика у коме је остварена њена музичка садржина, Девета симфонија се издиже изнад осталих Бетховенових симфонија и претставља једно од највећих дела симфоничке литературе уопште. Први пут изведена 7 маја 1824 године у Бечу, Девета симфонија прославља ове године јубиларну, стодвадесетпету годину од како је победоносно ушла у концертни живот света.

Већ почетак првог става говори о необичности његове идејне замисли. Сумрачна звучност, испрекидане интонације, које се појављују и нестају, стварају атмосферу тајанственог ишчекивања. Изненада из тих делова нице снажна, ритмична и енергична тема, коју експонира оркестар у својој пуној звучности. Та тема чини музичко-садржајну суштину првог става. Многобројне промене њеног основног вида испуњене су херојским емоцијама и онда када на крају првог става добија карактер потребног похода, муклог јецања и уздржаног бола. Први став изобилује и мирним епизодама, пуним топле лирике. Али снажни таласи сурових животних буре односе све те разноврсне звучне слике. Главна тема се нарочито бурно јавља у репризи: она делује као блесак муње на тамном, наоблаченом позађу. Цео живот, пуи борбе, разних стремљења, жеља, радости, бола и херојских побуда, пролази пред слушаоцем у првом ставу, а његова трагична „кода“ по смислу и основном стимулу одговара посмртном маршу „Еронке“.

Други став претставља скерцо великих размера. Његова главна тема је играчког карактера. Али шта је Бетховен учинио од те мирне мелодије лендлера, аустриске селачке игре! Он је подчињава своме властитом ритму, води је кроз разне инструменте и групе оркестра, даје титанске контрасте јакних и тихих звучности, уводи другу тему, смелу до дрскости, која се снажно урезује у то бесно коло. И сва та велика борба сила, сва та исполинска игра, која се час стишава до узнемиреног шапата, час се опет разбукутава с неукротивом снагом, смењује се изненадно у трију јасном и светлом мелодијом, народном по карактеру и стилу, коју нежно и замишљено интонирају дрвени инструменти, а затим хорна.

Трети став — распевани Adagio — чини велики контраст првом и другом ставу, са њиховим непрекидним постојањем и узбуђеном тематиком. Он почиње спокојном и мирном песмом, који одaje дубоко размишљање. Та мелодија сменује се веома директом темом Andante, налик валцеру, која уопштено одржава ипачки жанр старог Беча. У даљем развоју става прва тема варира, изражајне фигуре висина обогатују тему, која у варијацијама открива снагу своје дирке. Тема Andante јавља се сваки пут у истом виду, мењајући само тоналитет. У „коди“ чује се, као однекуд споља, кратки војни мотив, који се понавља само двапут и нестаје у фигурацијама „коде“. Он није у стању да заустави ток дубоке реке размишљања.

Разноврсни и излети животне стварности, изражени у прва три става, захтевали су огромне пропорције финала. Његов почетак бурно Presto — изобилује драмским фразама виолончела и контрабаса и усклицима целог оркестра. Сви прошли ставови претстављени су кратким темама, међусобно одељени скоро говореним речитативним фразама оркестра, које као да хоће да их отстране од себе. Та оригинална форма повезивања прошлих ставова са финалом диктована је основном идејом дела: композитор неће повратак онто што је преживљено. Његова свест одлучно одбацује сећања на прошле музичке теме: она је сва у стремљењу ка будућности — ка светлој радости ослобођења, ка преовладавању свих прошлих страдања. Одбацивши прошлост, оркестар треба нове звуке. Тада се рађа тема радости — у дубоким регистрима виолончела и контрабаса, без пратње, пианисимо. Она расте, шири се, постаје вишегласна, тек се, на крају не претстави, енергично експонирана у средњим регистрима. После таквог пуног претстављања теме, поново се појављује за један тренутак неспокојно дутање почетног Presto. Оно се прекида снажним соло баритоном (у том тренутку Бетховен узима поетски текст Шилерове „Оде радости“ и у инструментални колектив оркестра уводи људске гласове — соло и хор — да својом изражајном непосредношћу допринесу остварењу основне идеје финала):

„О браћо, нек туга бежи!
Нека јекне песма весела и чила,
Нек радост прати нас...”

У исти мах хор кличе: „Радост! Радост!“ Тек тада потпуно преовладава тема радости. Она пролази кроз једнаест варијација, које претстављају следовање основних, масовних жанра: песме, марша, игре. Постепена динамичка градација води од мирне и свечане масовне песме, преко марша

...Све нек вас браћо радост креће
Радост коју сунце носи
Кад кроз сјајан кружи свод!
Херој такав има ход
Гордо кад у бој пољеће!...

и величанственог мелодиског речитатива који позива милионе људи у загрљај, до ликујуће масовне игре.

ОРКЕСТАР БЕОГРАДСКЕ ФИЛХАРМОНИЈЕ

I Виолине

Немечек Јосип
Горше Богомир
Пав Јудевит
Тошић Јован
Крстић Богомир
Михајловић Александар
Солеро Бруно
Николић Јелисавета
Немечек Лудвиг
Кучера Карло
Александров Иван
Цаконовски Харитон
Лазин Ђурђица
Пинто Мирослав
Грачанин Ненад
Јеремин Петар

II Виолине

Николић Ђорђе
Николић Александар
Келер Вацлав
Златник Вацлав
Зупанчић Еуген
Фераро Марио
Долничар Јосип
Немечак Јан
Секулић Михајло
Марић Илинка
Николић Никола
Кечер Едмунд
Милошевић Димитрије
Курчи Луиђи

Виоле

Доријан Димитрије
Урошевић Милан
Илић Борислав
Николић Петар
Павчић Иван
Коморчец Фрања
Марковић Владимир
Блам Рафајло
Накић Михајло

Виолончела

Мандрино Никола
Ајзенбранд Ерих
Драгић Андрија
Јовановић Душица
Милојевић Ђорђе
Вуков Мирослав
Ђермановић Максимилијана
Кокош Коста

Контрабаси

Рихновски Леополд
Живановић Драгољуб
Секулић Светозар
Сети Хуго
Дворжак Јосип
Кани Фрања
Богојевић Петар
Крајцингер Јосип

Флаути

Срејовић Јаков
Прежељ Цирил
Пајевић Радомир

Обое

Медвен Јосип
Боровечки Станко

Кларинети

Брун Бруно
Партлић Фрања

Фагоџи

Туршић Иван
Матко Иван
Кремаски Луиђи

Хорне

Перко Иван
Интихар Јосип
Ангоновић Тадија
Мастнак Андреја
Петровић Љубиша

Трубе

Освалдела Марио
Фетковски Александар

Тромбони

Хоуф Антон
Шатров Коста
Жувела Бенедикт

Тимпани

Недвидек Јосип

Удараљке

Страјнар Вилко
Бартош Јакоб
Милићевић Слободан

